Наталія Ковальчук

Загальна характеристика форм і методів педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу

Розвиток системи вищої освіти в Україні, аналіз українського досвіду, вимагають постановки питання щодо впровадження нових форм і методів роботи зі студентською молоддю в умовах освітньо-виховного середовища педагогічного коледжу. Усе більше уваги в роботі зі студентами приділяється створенню змісту педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді на основі методологічних підходів.

У сучасній соціально-педагогічній науковій літературі приділяється значна увага дослідженню форм і методів педагогічної підтримки соціалізації особистості (Є. Ібрагімов, І. Звєрєва, А. Капська, В. Керецман, І. Козубовська, І. Колоколова, О. Пічкар, Т. Реброва, С. Савченко, В. Тесленко).

Тому мета статті полягає у характеристиці форм і методів педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу.

Під формами соціально-педагогічної підтримки В. Тесленко вважає «цілеспрямовану, чітко організовану, змістовно насичену та організаційно-методичну забезпечену систему, взаємодію та спілкування».

А. Капська стверджує, що «форма виступає способом організації змісту роботи, унаочненням певних способів організації соціальної роботи, зокрема педагогічної підтримки. Завдяки формам методи наповнюються конкретним змістом педагогічної підтримки» [2, с. 435]. Тому, форми і методи необхідно використовувати у взаємодії, оскільки форми пов’язані з методами.

Зокрема Є. Ібрагімов, І. Колоколова, Т. Реброва вважають, що вищий навчальний заклад, зокрема педагогічний коледж, є середовищем педагогічної підтримки особистості студента. У його діяльності неоціненне місце має робота кураторів, які з метою педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах освітньо-виховного середовища вузу виокремлюють різні ефективні форми роботи. До масових форм учені відносять: семінари, олімпіади, конференції тощо; до групових – тренінги, екскурсії, експедиції, лекторії, гуртки, товариства тощо.

Сьогодні у соціально-педагогічній науці існують різні підходи щодо класифікації форм педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу. Зокрема І. Звєрєва, В. Керецман, І. Козубовська, С. Савченко, О. Пічкар [3; 4, с. 35–36] виділяють такі форми

роботи, як: фронтальні або масові, групові чи гурткові, аудиторні і позааудиторні, індивідуальні та ін.

А. Капська класифікує форми організації виховного процесу залежно від методики виховного впливу. За такої класифікації форми педагогічної підтримки учена поділяє на групи. До найбільш типових класифікаційних ознак учена відносить такі:

- за кількісним складом учасників (індивідуальні, групові, масові);
- за домінуючим засобом впливу на клієнта (словесні, практичні, наочні);
- за складністю побудови (прості, складні, комплексні);
- за часом проведення (довгочасні, короткочасні);
- за місцем проведення (кабінетні, вуличні) [2, с. 445].

За такої класифікації, у нашому дослідженні, особливий інтерес складають групові форми роботи, такі як: читання спецкурсу «Основи соціалізації особистості», проведення тренінгів, семінарів, робота Ради з управління соціалізацією та діяльність Уряду студентського самоврядування, які взаємопов'язані між собою, часто переплітались і були покладені в основу розробленої нами програми «Основи педагогічної підтримки соціалізації особистості».

Охарактеризуємо ширше розроблені нами форми педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді, оскільки вважаємо за доцільне апробувати їх на базі педагогічних коледжів.

Поширеною формою педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді було *читання спецкурсу* «Основи соціалізації особистості» для викладачів.

Метою пропонованого курсу було:

1) визначити сутність ключових понять проблеми;
2) вивчити і проаналізувати вплив освітньо-виховного середовища педагогічного коледжу на соціалізацію студентської молоді.

З метою визначення сутності ключових понять проблеми таких як «соціалізація», «освітньо-виховне середовище», «студентська молодь», «самовдосконалення»; здійснення аналізу процесу формування особистості студента, його соціалізації в умовах освітньо-виховного середовища педагогічного коледжу; обґрунтування педагогічних умов сприяння соціалізації студентської молоді, ми розробили семінар «Соціалізація особистості як педагогічна проблема». Тому однією із форм педагогічної

підтримки соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу було *проведення семінару*.

Семінар спрямований на збагачення учасників знаннями про процес соціалізації студентської молоді, інститути соціалізації, механізми соціалізації. Отримані знання сприяли позитивному входженню особистості студента в освітньо-виховне середовище педагогічного коледжу.

Доцільною і ефективною формою педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу було *проведення тренінгів*.

Для студентів І курсу вважали доцільним провести тренінг «Формування особистості у процесі соціалізації», який сприяє позитивному входженню першокурсників до совітньо-виховного середовища пдеагогічного коледжу; ІІ курсу – «Шляхи самовдосконалення особистості», який допоміг студентам ІІ курсу активізувати життєві плани, мрії щодо самовдосконалення особистості; ІІІ курсу – «Розробка проекту, спрямованого на активізацію процесу соціалізації особистості», який сприяє виявленню найбільш актуальних проблем у напрямі соціалізації особистості та розробці методичних потреб для впровадження діяльності з подолання цих проблем.

Наступною формою педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді, було *створення Ради з управління соціалізацією*.

Основним органом організації педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді стала постійнодіюча Рада з управління соціалізацією, до складу якої входять директор коледжу, його заступники, завідувачі відділеннями, голови студентського активу.

Окрім організації виховної діяльності Рада з управління соціалізацією займалася науково-методичним і кадровим забезпеченням процесу, сприяла ефективній соціалізації студентів.

Контроль за забезпеченням системності виховної діяльності на етапах планування, реалізації та підбиття підсумків було покладено на директора.

Заступник директора з навчальної роботи спільно із завідувачами відділень організовували теоретичну і методичну підготовку викладачів.

Основними ланками Ради з управління соціалізацією були: Рада викладачів з педагогіки та Рада класних керівників.

Рада викладачів з педагогіки організовувала діагностичну і корекційну роботу із студентами з вирішення їхніх особистісних проблем, конфліктних ситуацій, а також соціально-педагогічне консультування студентів, викладачів, батьків, як в плановому порядку, так і відповідно до конкретних ситуацій.

Успішно працювала Рада класних керівників, якими разом із заступником директора було розроблено такий пакет документів: функціональні обов'язки і права класного керівника, пріоритетні напрями в роботі з урахуванням вікових особливостей студентів і особливостей їхньої спеціальної професійної підготовки, особистісних інтересів класних керівників. Для нас є дуже важливим, що із зацікавленням і відповідно до цієї роботи віднеслися не тільки досвідчені, але і молоді педагоги.

Для якнайповнішої інформованості з проблеми соціалізації студентів було організовано взаємні відвідини занять, зокрема адміністрацією, з метою:

- керівництва якістю освіти;
- контролю адміністрацією входження першокурсників та другокурсників у освітньо-виховне середовище педагогічного коледжу;
- реалізації особистісно орієнтованого підходу до навчання студентської молоді.

У зв'язку з цим ми визнали необхідною, в першу чергу організовану діяльність з формування ефективної системи управління соціалізацією.

Успішність протікання процесу соціалізації і активного входження студентської молоді в освітню діяльність залежить від участі в цьому явищі усього педагогічного колективу.

Наступною формою педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу було створення Уряду студентського самоврядування. Саме активне включення студентів у спільну діяльність, активізація до становлення особистості, мотивація до самовдосконалення, сприяли розвитку соціально значущих навиків, виявленню індивідуальних можливостей, створенню умов для їхнього подальшого особистісного розвитку.

Мета студентського самоврядування в коледжі полягала у підвищенні особистої відповідальності студентів за результати соціалізації особистості та організації педагогічної підтримки цього процесу.

Відповідно до визначення основних форм педагогічної підтримки вважаємо за необхідне розкрити систему педагогічних методів, які ми

використовували у дослідженні проблеми соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу.

Адже, як слушно зазначає С. Гончаренко: «Чим багатший арсенал методів тієї чи іншої науки, тим успішніша діяльність науковців. У міру зростання складності наукових задач підвищується залежність одержаних результатів від ступеня опрацювання дослідницького інструментарію» [1, с. 111].

А. Капська стверджує, що «метод виступає шляхом, способом досягнення мети» [2, с. 435]. Учена метод розглядає як сукупність прийомів, підходів, практичного чи теоретичного засвоєння дійсності.

І. Звєрєва, О. Пічкар під методами педагогічної підтримки розглядають сукупність технологій, дослідницьких процедур, способів за допомогою яких здійснюється діяльність [4, с. 97].

Серед низки методів педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах педагогічного коледжу нами було використано педагогічне спостереження, анкетування, індивідуальне консультування, тестування, бесіди.

У процесі педагогічної підтримки застосовувався метод педагогічних спостережень, який передбачав «цілеспрямований і планомірний процес збирання інформації шляхом прямої і безпосередньої реєстрації дослідником виховних процесів або явищ» [1, с. 131]. Він уможливив одержати дані, необхідні для подальших теоретичних побудов і їх наступної експериментальної перевірки, забезпечив теоретичне дослідження емпіричною інформацією, допоміг перевірити адекватність та істинність теорії на практиці, дав можливість вивчати об’єкти в їхній цілісності, у природному функціонуванні. Тому сутність педагогічного спостереження полягала в тому, що нами фіксувалися кількісні та якісні зміни процесу соціалізації студентської молоді в умовах освітньо-виховного середовища педагогічного коледжу.

Метод анкетування застосовувався з метою отримання достовірної інформації про стан проблеми та рівень соціалізованості. При цьому особливу увагу ми приділяли вхідному та вихідному анкетуванню.

Суть вхідного анкетування полягала у виявленні знань студентів з проблеми соціалізації, стану проблеми у сучасній теорії і практиці, найбільш актуальних форм діяльності студентської молоді в умовах педагогічного коледжу, визначенні провідних напрямів діяльності педагогічного коледжу,

обґрунтуванні соціально-педагогічних умов, завдяки яким відбувається процес соціалізації в педагогічному коледжі.

Вихідне анкетування сприяло виявленню рівнів сформованості знань студентів з проблеми соціалізації та якісної соціалізованості студентів в умовах педагогічного коледжу.

Під індивідуальним консультуванням ми розуміємо спосіб організації взаємної соціальної педагогічної діяльності викладача і студента, яке спрямоване на оцінювання якостей особистості, мотивації, інтересів, особливостей поведінки індивіда в певних соціальних ситуаціях.

Метою індивідуально-консультативної роботи було зацікавлення студентів у вирішенні соціальних проблем спільно з викладачами щодо соціалізації особистості в умовах педагогічного коледжу. Основне завдання полягало в активності студента.

В індивідуальному консультуванні брали участь викладачі соціальної педагогіки і соціальної психології та студент, які спільно створювали соціально-педагогічні умови щодо вирішення проблем, які заважали особистості успішно соціалізуватися. Ефективність цієї діяльності проявлялася тоді, коли викладач упевнений в об’єктивності відповідей студента і при необхідності надає поради і рекомендації.

Тестування – це об’єктивна процедура випробовувань, які проходили студенти в умовах коледжу, для оцінювання знань особистості з проблеми соціалізації. Тестування складалося із ряду запитань, які пропонувалися студентам у звичайних умовах і сприяли визначенню рівнів соціалізованості студентської молоді.

Мета тестування полягала у перевірці рівнів сформованості знань студентів з проблеми соціалізації.

Тестування дало можливість визначити рівні соціалізованості студентської молоді і порівняти їх з попередніми результатами. Тести містили запитання, які вимагали підкреслювання однієї з кількох відповідей. Це допомогло дослідити велику кількість студентів одночасно.

Бесіда – це спосіб отримання соціологічної і психологічної інформації за допомогою усного опитування при безпосередньому контакті викладача зі студентом.

Зазвичай бесіди використовувалися для одержання додаткових даних щодо відстеження динаміки соціалізованості кожної особистості та

корегування критичних моментів соціального розвитку; підтвердження ефективності знань студентів з проблеми соціалізації особистості; уточнення доцільності формування самовдосконалення, прояву позитивних якостей особистості, сприяння соціальній і педагогічній активності та активній педагогічній діяльності.

Вищезазначене дозволило зробити висновок про те, що в умовах освітньо-виховного середовища необхідно використовувати різні методи педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді, з яких найпоширенішими були: метод спостережень, анкетування, індивідуальне консультування, тестування, бесіди тощо.

Застосовані нами форми педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді сприяли досягненню поставленої мети у дослідженні та сприяли розкриттю якісних характеристик процесу соціалізації, а методи – досягненню ефективних результатів та кількісній обробці результатів. Виявлено, що форми і методи необхідно використовувати у взаємодії та взаємодоповненні один з одним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям / С. Гончаренко. – К. : Вінниця, 2008. – 278 с.
2. Капська А. Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – К., 2002.
3. Савченко С. В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.05 / С. В. Савченко. – Луганськ, 2004.
4. Соціальна робота з дітьми і молоддю : (теоретико-методологічні аспекти) : навчально-методичний посібник для дистанційного навчання / І. Д. Звєрєва, І. В. Козубовська, В. Ю. Керецман, О. П. Пічкар. – Ужгород, 2000. – Ч. 1. – 192 с.